

การค้าและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศไทย : ปัจจุบันและอนาคต*

โดย สุระ สนิทธานนท์**

ความนำ

บทความนี้จะได้วิเคราะห์ถึงลักษณะ แนวโน้ม ตลอดจนนโยบายการค้าต่างประเทศและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้านอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น การลงทุน การช่วยเหลือ และการกู้เงิน ในระยะเวลา 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2503 ถึง 2513 นอกจากนี้ยังได้พิจารณาถึงปัญหาเศรษฐกิจภายในและปัญหาระหว่างประเทศในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งข้อเสนอแนะด้านนโยบายสำหรับปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจภายใน และการค้าต่างประเทศของประเทศไทย เพื่อจะได้รักษาความสมดุลย์และเสถียรภาพในดุลการค้าและดุลชำระเงินของประเทศ

เอกสารอ้างอิงที่สำคัญสำหรับรายงานนี้ ได้แก่ รายงาน *Southeast Asia's Economy in the 1970's* ของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ตีพิมพ์เมื่อปลายปี ค.ศ. 1970) บทที่ 1 “รายงานรวม” โดยศาสตราจารย์ Hla Myint และบทที่ 4 “ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ” โดย Dr. K. Kojima, Dr. S. Okita และ Dr. P. Drysdale ส่วนสถิติการค้าและการชำระเงินระหว่างประเทศของประเทศไทย ได้จากรายงานเศรษฐกิจประจำเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทย

แนวโน้มของการค้าระหว่างประเทศเกษตรและประเทศอุตสาหกรรม

ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การค้าระหว่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ในโลก ได้ขยายตัวในอัตราค่อนข้างสูง แต่การขยายตัวดังกล่าวมีแนวโน้มไปในทางที่ไม่เป็นผลดี

*บทความนี้ได้จากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายงานที่ผู้เขียนได้เขียนขึ้น และได้เสนอต่อกรรมการสัมมนาเรื่อง “ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระยะปี พ.ศ. 2518—2522” เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2518 ณ โรงแรมเซอราตัน นครหลวงกรุงเทพมหานคร

**สุระ สนิทธานนท์, ศ.บ., ธรรมศาสตร์, M.A. (Econ), Ph.D. Wisconsin, อาจารย์ประจำคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ต่อประเทศด้อยพัฒนาเท่าใดนัก กล่าวคือ ประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะทำการค้าด้วยกันมากขึ้น ส่วนการค้าระหว่างประเทศอุตสาหกรรมกับประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งผลิตสินค้าทางเกษตรเป็นส่วนใหญ่นั้น มีแนวโน้มที่จะลดลง มีผลทำให้ปริมาณและมูลค่าการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศของประเทศด้อยพัฒนาลดลง ระหว่างปี พ.ศ. 2496—2511 การค้าระหว่างประเทศทั่วโลกขยายตัวในอัตราร้อยละ 6.9 ต่อปี แต่สินค้าออกจากประเทศด้อยพัฒนาเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 4.7 ต่อปี ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2503—2513) รายได้จากการส่งสินค้าออกของประเทศด้อยพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.1 ต่อปี แต่รายได้จากการส่งสินค้าออกของประเทศอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 8.8 ต่อปี สาเหตุที่การค้าระหว่างประเทศมีแนวโน้มดังกล่าว มีดังนี้.—

1. ผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิตทั้งสาขาการเกษตรและอุตสาหกรรมของประเทศที่พัฒนาแล้วเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ส่วนในประเทศด้อยพัฒนาอัตราการผลิตขยายตัวช้ามาก
2. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคนิค มีผลทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถผลิตสินค้าเพื่อทดแทนสินค้าเกษตรกรรมบางชนิดซึ่งประเทศด้อยพัฒนาผลิตเพื่อส่งออก ได้ เช่น ยาง เป็นต้น ทำให้ประเทศด้อยพัฒนาส่งสินค้าดังกล่าวออกไปจำหน่ายต่างประเทศในปริมาณและมูลค่าที่ลดลง ขณะเดียวกันประเทศเหล่านี้มีความต้องการนำสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรมเข้าเพิ่มมากขึ้นทั้งสินค้าประเภทอุปโภคบริโภค เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ แม้แต่ทางด้านการบริการต่าง ๆ อาทิ การเดินเรือขนส่งสินค้า การประกันภัย ฯลฯ ประเทศด้อยพัฒนาก็ตกอยู่ในสภาพที่จะต้องซื้อบริการมากกว่าจะเป็นผู้จำหน่าย เมื่อการค้าระหว่างประเทศมีลักษณะดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ประเทศด้อยพัฒนาส่วนใหญ่ประสบปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุล ต้องอาศัยเงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาประเทศ รวมทั้งแก้ไขปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินด้วย การกู้เงินและการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศนี้ ย่อมก่อให้เกิดข้อผูกพันแก่ประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งเป็นผลเสียมากกว่าผลดี กล่าวคือ

- (1) เงินกู้และเงินช่วยเหลือย่อมอาศัยใ้ในวงจำกัดและมีลักษณะไม่แน่นอน

- (2) ทำให้ประเทศผู้กู้และผู้ได้รับความช่วยเหลือต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศอื่น บางครั้งอาจทำให้การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจหรือการเมืองขัดแย้งได้

การค้าและเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในเอเชีย

ประเทศต่างๆ ในเอเชียแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ ประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว (ญี่ปุ่นและออสเตรเลีย) ประเทศเอเชียตะวันออก (เกาหลี ใต้หวันและฮ่องกง) ซึ่งเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจ ประเทศเอเชียใต้ (อินเดีย ปากีสถาน บังกลา และอิหร่าน) ซึ่งมีรายได้ต่ำแต่มีรากฐานทางอุตสาหกรรมพอสมควร และประเทศเอเชียอาคเนย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศกสิกรรมและมีทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ นอกจากนี้มีประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งคาดว่าจะมีบทบาททางเศรษฐกิจและการค้ามากในอนาคต ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่ง ในโลกที่สามารถขยายการผลิตและการส่งออกได้ค่อนข้างรวดเร็ว และในปัจจุบันเป็นประเทศที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจมากที่สุดในเอเชีย ส่วนการค้ากับต่างประเทศนอกจากขยายการส่งออกในอัตราสูงมากแล้ว ญี่ปุ่นยังมีมาตรการจำกัดสินค้าเข้าจากประเทศอื่นอย่างเข้มงวดทั้งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม มีผลทำให้ประเทศต่างๆ ในเอเชียรวมทั้งประเทศไทยต้องประสบปัญหาการขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม เป็นที่คาดหมายว่าต่อไปญี่ปุ่นจะผ่อนคลายการควบคุมการนำเข้าสินค้าเข้า เนื่องจากการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งสินค้าประเภทอาหาร เมื่อรายได้ของคนภายในประเทศเพิ่มขึ้น ความต้องการสินค้าต่างประเทศย่อมเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศออสเตรเลีย ในอดีตมีบทบาททางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ในเอเชียค่อนข้างน้อย แต่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ในเอเชียเพิ่มขึ้น

ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาประเทศแถบเอเชียตะวันออกเป็น ประเทศที่สามารถขยายการส่งสินค้าออกได้รวดเร็วที่สุด ระหว่างปี พ.ศ. 2498 — 2511 รายได้จากการส่งสินค้าออก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศเหล่านี้ขยายตัวในอัตราร้อยละ 13.1 ต่อปี ปัจจุบันสินค้าออกของประเทศเกาหลีประมาณร้อยละ 75 และไต้หวันประมาณร้อยละ 80 เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ในระยะเดียวกันประเทศต่างๆ ในเอเชียสามารถขยายอัตราการส่งสินค้าออกได้ในอัตราร้อยละ 4.7 ต่อปี ส่วนใหญ่เป็นสินค้าวัตถุดิบทางอุตสาหกรรม ส่วนประเทศต่างๆ ในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ขยายสินค้าออกได้ช้าที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 1.8 ต่อปี และอัตราการขยายการส่งสินค้าออกของแต่ละประเทศแตกต่างกันมาก ประเทศที่มีอัตราส่งออกขยายตัวสูงได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย กล่าวคือ ขยายตัวในอัตราประมาณร้อยละ 6 ต่อปี ส่วนในประเทศอื่น เช่น ประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม ลาว เขมร พม่า ปริมาณการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากประเทศเหล่านี้ประสบปัญหา

หลายด้าน อาทิ ภาวะสงครามและความปั่นป่วนทางสังคม เป็นต้น แต่เมื่อประเทศเหล่านี้สามารถผ่านพ้นจากภาวะดังกล่าวก็อาจจะสามารถฟื้นฟูการผลิตและการส่งออกได้ สำหรับประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ ด้วยกันแล้ว ประเทศไทยตกอยู่ในกลุ่มที่สามารถขยายการผลิตและการส่งสินค้าออกได้ในอัตราที่ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ระหว่างปี พ.ศ. 2498—2511 รายได้จากการส่งสินค้าออกของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ในอัตราร้อยละ 6.5 ต่อปี นับว่าเป็นอัตราที่สูงกว่าประเทศต่าง ๆ ในเอเชียใต้และเอเชียอาคเนย์ส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามรายได้จากการส่งออกยังต่ำกว่าประเทศต่าง ๆ ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกอยู่มาก อัตราการขยายตัวของรายได้จากการส่งสินค้าออกของกลุ่มประเทศต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้. —

	ระยะเวลา (พ.ศ.)		
	2496—2511	2498—2511	2503—2512
ทั่วโลก	6.9		
ประเทศที่พัฒนาแล้ว			8.8
ประเทศด้อยพัฒนา	4.7		6.1
ประเทศในเอเชียตะวันออก		13.1	
ประเทศในเอเชียใต้		4.7	
ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้		1.8	
ประเทศไทย		6.5	

อนาคตของการค้าระหว่างประเทศในเอเชีย

เมื่อพิจารณาแนวโน้มทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลก จะเห็นว่าการค้าระหว่างประเทศในโลก มีแนวโน้มไปในทางที่เพิ่มพูนความสำคัญทางการค้าระหว่างประเทศในแต่ละภาคพื้น (Regionalization of international trade) ในภาคพื้นเอเชียก็เช่นเดียวกัน ลักษณะการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ตลอดจนสภาพทรัพยากรในภาคพื้นนี้มีลักษณะที่จะส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียมีความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากลักษณะเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ อาทิ ประเทศญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรม และสามารถผลิตสินค้าอุตสาหกรรมหนักที่ต้องใช้เทคนิคในการผลิตสูง ส่วนประเทศต่าง ๆ ใน

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังพัฒนาอุตสาหกรรมและสามารถผลิตสินค้าอุตสาหกรรมได้ในอัตราสูง ซึ่งการผลิตนี้สามารถผลิตได้ทั้งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ใช้เทคนิคระดับปานกลางได้หลายชนิด สำหรับประเทศแถบเอเชียอาคเนย์ยังคงอยู่ในระดับเริ่มต้นการสร้างอุตสาหกรรมประเทศต่าง ๆ ในเอเชียใต้สามารถผลิตอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดหนักได้บ้าง แต่มีขอบเขตจำกัดและส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในตลาดโลกได้ อย่างไรก็ตาม ประเทศในเอเชียใต้และเอเชียอาคเนย์ สามารถส่งสินค้าเกษตรกรรมและทรัพยากรธรรมชาติได้ ซึ่งมีทั้งสินค้าประเภทอาหาร วัตถุดิบ อุตสาหกรรมและสินแร่ต่าง ๆ ประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชียจึงมีลักษณะเป็นตลาดสำหรับสินค้าส่งออกซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม ประเทศอุตสาหกรรมย่อมอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบประเทศที่อาศัยสินค้าเกษตรกรรม และในระหว่างประเทศเกษตรกรรมด้วยกันแล้ว ประเทศที่มีทรัพยากรซึ่งมีความจำเป็นต่อสินค้าอุตสาหกรรมหนัก เช่น ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม แร่เหล็ก แร่ธาตุ ตลอดจนผลิตภัณฑ์ไม้อยู่ในฐานะที่จะขยายการส่งออกได้ง่ายกว่าประเทศที่ไม่มีสินค้าเหล่านี้ สำหรับประเทศไทยนั้นไม่มีสินค้าดังกล่าว แต่ประเทศไทยได้เปรียบประเทศเกษตรกรรมอื่นในข้อที่ว่าเป็นประเทศที่ผลิตสินค้าประเภทอาหารได้เกินความต้องการ ทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วไปอุดมสมบูรณ์พอสมควร หากสามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจหลักใหญ่ ๆ ให้ถูกต้องแล้ว การขยายการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศก็จะมีปัญหาไม่มากนัก

การขยายตัวทางด้านการค้าและเศรษฐกิจของประเทศไทย

ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา การค้าต่างประเทศและเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศไทยได้ขยายตัวในอัตราค่อนข้างสูง ระหว่างปี พ.ศ. 2503—2512 มูลค่าสินค้าขาออกเพิ่มจาก 8,614 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2503 เป็น 14,722 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2512 หรือมูลค่าเพิ่มอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ต่อปี ส่วนมูลค่าสินค้าขาเข้าเพิ่มจาก 9,622 ล้านบาท เป็น 27,009 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2512 หรือมูลค่าเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 11.7 ต่อปี ระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศไทยได้ขยายตัวในอัตราสูงเช่นเดียวกัน ตามสถิติทางการผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศไทย มูลค่าเพิ่มจาก 53,984 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2503 เป็น 130,613 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2512 คือ เพิ่มในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.4 ต่อปี การที่การค้าต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศไทยขยายตัวพร้อมกันในอัตราที่สูงนั้นมิได้เป็นไปโดยบังเอิญ แต่มีผลสืบเนื่องมาจากกันอื่นด้วย กล่าวคือ ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นระบบเปิด (Open

economy) สภาพเศรษฐกิจภายในประเทศจึงย่อมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่างประเทศอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2512 การส่งออกสินค้าออกประมาณร้อยละ 11.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และมูลค่าการนำเข้าสินค้าเข้าประมาณร้อยละ 20.6 ของผลิตภัณฑ์ฯ โดยที่ประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม มีการส่งออกเกษตรกรรมออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ดังนั้น ราคาพืชผลที่สำคัญ ๆ และรายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาวะตลาดโลก สำหรับพืชผลนั้น ๆ (เช่น ข้าว ยาง ปอ เป็นต้น) ส่วนการผลิตทางทันตสาธารณสุขและค่าบริการ (Service sector) ของประเทศในปัจจุบันขึ้นอยู่กับระดับสินค้าเข้าเข้าเป็นสำคัญ หากสินค้าเข้าลดลงจะมีผลทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ตั้งแต่การค้าปลีก กำส่ง ตลอดจนการธนาคาร การประกันภัย หดตัวลง และทำให้รายได้ประชาชาติลดลงด้วย ขณะเดียวกันปัจจัยที่กำหนดระดับสินค้าเข้าจะถูกจำกัดโดยตรง เพราะประเทศจะขาดเงินตราต่างประเทศ นอกจากจะมีแหล่งรายได้เงินตราต่างประเทศจากส่วนอื่น ๆ อาทิ การรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและเงินกู้ เป็นต้น แต่รายได้จากแหล่งเหล่านี้ไม่มีความแน่นอน ส่วนทางด้าน การส่งออก" ระดับสินค้าออกของประเทศย่อมขึ้นอยู่กับว่า ประเทศจะสามารถผลิตสินค้าที่ต่างประเทศต้องการในราคาที่เหมาะสมได้เพียงใด ซึ่งทั้งหมดนี้ย่อมขึ้นอยู่กับพลังการผลิตของประเทศว่าได้มีการปรับปรุงให้สูงขึ้นเพียงใด

เป็นที่น่าสังเกตว่าในระยะที่ผ่านมา สินค้าเข้าของประเทศไทยขยายตัวในอัตราที่สูงกว่า การขยายตัวของสินค้าออกมาก คือ ร้อยละ 11.7 และร้อยละ 6.5 ต่อปี การที่สินค้าเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมในส่วนอุตสาหกรรม และส่วนบริการขยายตัวในอัตราที่สูง คือ เฉลี่ยร้อยละ 10.1 และร้อยละ 10.8 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมในส่วนการเกษตรขยายตัวช้ากว่า คือ เฉลี่ยร้อยละ 7.9 ต่อปี แต่ในขณะเดียวกันสินค้าออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรม ประมงและเหมืองแร่ คือมีอัตราส่วนประมาณร้อยละ 85 ของสินค้าออกทั้งหมด คาดว่าปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญใน 10 ปีข้างหน้าจะมีดังนี้

1. ประเทศไทยจะสามารถรักษาอัตราการขยายตัวของสินค้าออก สินค้าเข้า ตลอดจนการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจทั้งหมดให้อยู่ในระดับสูงเช่นที่เป็นมาในอดีตหรือไม่
2. โครงสร้างและแนวโน้มของสินค้าออก สินค้าเข้า ตลอดจนโครงสร้างการผลิตของประเทศไทย เป็นโครงสร้างที่ดีและมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นได้หรือไม่ หรือรัฐบาลควรกำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่จะแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างการค้าต่างประเทศให้ดีขึ้นอย่างไร

๑. รัฐบาลควรดำเนินนโยบายการเงินและการคลังอย่างไร และควรมีมาตรการประการใดในการที่จะรักษาและส่งเสริมสินค้าออกให้สามารถขยายตัวในอัตราสูง และรักษาสินค้าเข้าให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับระดับสินค้าออก เพื่อป้องกันปัญหาการขาดดุลการชำระเงินที่ร้ายแรง อันเป็นผลสืบเนื่องถึงการขาดแคลนเงินสำรองระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีผลบั่นทอนเสถียรภาพและการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจส่วนรวมด้วย

โครงสร้างและแนวโน้มของสินค้าออกของประเทศไทย

สินค้าออกของประเทศไทยเท่าที่ผ่านมา แม้จะสามารถขยายตัวได้ในอัตราก่อนช่วงสูงก็ตาม แต่อัตราการขยายตัวในแต่ละปีแตกต่างกัน บางปีสินค้าออกเพิ่มขึ้นมาก บางปีเพิ่มขึ้นน้อย และบางปีรายได้จากสินค้าออกกลับลดลงจากปีก่อน ผิดกับสินค้าเข้าซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอในอัตราใกล้เคียงกันทุกปี

ระยะ (พ.ศ.)	อัตราการเพิ่มมูลค่า (ร้อยละ)	
	สินค้าออก	สินค้าเข้า
2503—2504	16.0	6.9
2504—2505	-4.7	11.8
2505—2506	1.5	11.2
2506—2507	27.5	11.3
2507—2508	4.8	8.2
2508—2509	8.9	19.8
2509—2510	0.4	19.9
2510—2511	-3.5	8.6
2511—2512	7.6	7.7
2512—2513	0.3	4.0
	<u>เฉลี่ย</u>	<u>10.9</u>

สาเหตุที่มูลค่าสินค้าออกของประเทศไทยขยายตัวในอัตราแตกต่างกันเช่นนี้ เป็นเพราะสินค้าออกหลัก อาทิ ข้าว ยาง ข้าวโพด ทุเรียน ทั้งปริมาณและราคาส่งออกมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงระหว่างปีค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะตลาดโลกมากกว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับการผลิตภายในประเทศ

สินค้าออกของประเทศไทย อาจแบ่งเป็นประเภทสำคัญได้ 3 ประเภท คือ

1. สินค้าออกดั้งเดิมซึ่งประเทศไทยได้ทำการส่งออกเป็นเวลานาน ในปัจจุบันยังคงเป็นสินค้าหลักที่จะหาเงินตราต่างประเทศ ได้แก่ ข้าว ยาง ดีบุก ตามลำดับความสำคัญ
2. สินค้าออกใหม่ ได้แก่ ข้าวโพด ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และปอ สินค้าเหล่านี้เพียงจะเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยในระยะเวลาประมาณ 10 ปีนี้
3. สินค้าอุตสาหกรรมเพียงจะมีความสำคัญเพียงระยะ 5—6 ปี สินค้าอุตสาหกรรมหลักที่ส่งออก ได้แก่ ปูนซีเมนต์ ผ้าไหมไทย ยัญญมณี และกระสอบป่าน

สินค้าทั้ง 3 ประเภทรวมกันคิดเป็นประมาณร้อยละ 85 ของสินค้าออกทั้งหมด สำหรับสินค้าอื่น ๆ นั้น แต่ละรายการมีมูลค่าไม่มากนัก แต่บางชนิดอาจจะส่งเสริมให้เป็นสินค้าออกที่สำคัญได้ในอนาคต

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างสินค้าออกแล้ว จะเห็นได้ว่า มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่จะกระจายประเภทสินค้าออก (Diversification of export) คือ สินค้าออกที่จัดเป็นสินค้าหลักนั้นมีเพิ่มขึ้นหลายชนิด แทนที่จะมีเพียงสองหรือสามชนิด ซึ่งทำให้ความสำคัญของสินค้าออกชนิดดั้งเดิมลดลง ในปี พ.ศ. 2504 สินค้าออกดั้งเดิม 3 ชนิด (ข้าว ยาง ดีบุก) มีมูลค่ารวมกันประมาณร้อยละ 63.5 ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมด ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 43.9 ในปี พ.ศ. 2513 ส่วนสินค้าออกใหม่ 4 ชนิด (ข้าวโพด ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ปอ และกุ้ง) มีมูลค่ารวมกันเพียงร้อยละ 16.7 ในปี พ.ศ. 2504 ได้เพิ่มเป็นร้อยละ 27.2 ในปี พ.ศ. 2513 สินค้าอุตสาหกรรมเดิมมีมูลค่าส่งออกน้อยมาก แต่ในปี พ.ศ. 2513 มีมูลค่าสูงถึง ร้อยละ 14.8 ของสินค้าออกทั้งหมด

การที่ประเทศไทยสามารถกระจายประเภทสินค้าออกของประเทศออกไปได้หลายชนิดนั้น นับว่าเป็นความสำเร็จซึ่งไม่มีประเทศอื่นใดในเอเชียอาคเนย์สามารถทำได้ ความสำเร็จดังกล่าวนี้เนื่องมาจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่

1. เสถียรภาพของภาวะสังคมและเศรษฐกิจ เฉพาะอย่างยิ่งเสถียรภาพในระดับราคาภายในประเทศ อัตราค่าผู้บริโภคน้อยเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 4 ต่อปี ระหว่างปี พ.ศ. 2504—2513 สาเหตุที่ประเทศไทยสามารถรักษาเสถียรภาพราคาได้ดีกว่าประเทศอื่นนั้น มีอยู่หลายประการด้วยกัน เฉพาะที่สำคัญได้แก่ การดำเนินนโยบายการเงินและการคลังที่คอบยป้องกันไม่ให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ

2. ปริมาณเงินสำรองระหว่างประเทศของประเทศไทย ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับสูงและได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2511 มีผลทำให้เงินบาทเป็นเงินตราที่แข็งมากสกุลหนึ่งในโลก ความแข็งของเงินบาท ยังผลให้อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินสกุลใหญ่ ๆ ในโลกมีเสถียรภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความเชื่อมั่นของพ่อค้าไทยและต่างประเทศ

3. ประเทศไทยยังมีที่ดินว่างเปล่า ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเพาะปลูกได้หลังจากที่มีการปรับปรุงในด้านการชลประทานและการคมนาคม ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ทำการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นหนักในด้านการปรับปรุงการชลประทาน และการขนส่ง ทำให้ชาวไร่ชาวนาสามารถขยายพื้นที่การเพาะปลูกได้เพิ่มขึ้น

4. ด้านต่างประเทศ รัฐบาลและพ่อค้าสามารถหาตลาดต่างประเทศสำหรับสินค้าใหม่ ๆ เช่น ปอ ข้าวโพด เป็นต้น ส่วนตลาดภายในประเทศก็มีระบบพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทำหน้าที่ติดต่อระหว่างชาวไร่ ชาวนากับพ่อค้าส่งออก ซึ่งนับว่าพ่อค้าคนกลางภายในประเทศนั้น ช่วยทำหน้าที่การตลาดภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากภายในประเทศมีพ่อค้าคนกลางอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องมีการแข่งขันระหว่างหมู่พ่อค้า กรณีที่พ่อค้าคนกลางผูกขาดตลาดและเอาเปรียบชาวไร่ ชาวนาก็มีบ้าง แต่มักจะอยู่ในท้องถิ่นที่ทุรกันดาร ซึ่งการคมนาคมยังไม่ถึง

การที่ประเทศไทยสามารถกระจายการส่งสินค้าออกไปได้หลายชนิด ย่อมมีผลดีในการที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพของรายได้จากการส่งสินค้าออก คือ แม้มูลค่าสินค้าออกบางชนิดจะตกต่ำก็ตาม แต่สินค้าออกชนิดอื่นก็อาจช่วยถ่วงกันได้ ทำให้รายได้จากการส่งสินค้าออกทั้งหมดไม่ถูกกระทบกระเทือนมากเกินไป ยิ่งกว่านั้น สินค้าออกชนิดใหม่ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ต่างประเทศมีความต้องการมาก แต่อย่างไรก็ดี สินค้าออกของประเทศไทยก็ยังต้องอาศัยสินค้าเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปแล้วสินค้าเกษตรกรรมเหล่านี้ย่อมมีความไม่แน่นอนมากกว่าสินค้าอุตสาหกรรม แต่โครงสร้างของสินค้าออกนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับโครงสร้างการผลิตของประเทศอีกทอดหนึ่ง โดยที่การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในวงจำกัด และส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตเป็นสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในมากกว่าเพื่อการส่งออก ดังนั้น สินค้าออกที่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมย่อมจะมีความสำคัญไม่มากนัก

สินค้าออกประเภทดั้งเดิม สินค้าออกดั้งเดิมที่เป็นสินค้าหลักนั้น ปัจจุบันมีอยู่เพียง 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยาง และดีบุก

ข้าว ยังคงเป็นสินค้าออกที่สำคัญที่สุด ตลาดข้าวที่สำคัญได้แก่ ส่องกง เอเดน สหราชอาณาจักร อินเดีย สิงคโปร์ มาเลเซีย ลังกา เนเธอร์แลนด์ ซาอุดีอาระเบีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน เป็นต้น ประเทศไทยส่งข้าวออกคิดเป็นมูลค่า 3,598 ล้านบาท และ 2,516 ล้านบาท ในปี 2504 และ 2513 ตามลำดับหรือเท่ากับร้อยละ 38 และ 37 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด และเคยส่งข้าวออกเป็นจำนวนถึง 1.9 ล้านตันในปี 2507 และ 2508 แต่ระหว่างปี 2507 ถึง 2513 ส่งออกได้เพียงหนึ่งล้านตันเศษ เหตุที่การส่งข้าวออกในแต่ละปีต่างกันมากและมีแนวโน้มที่จะลดความสำคัญลง เนื่องจากสภาพตลาดต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันประเทศอุตสาหกรรม เช่น สหรัฐอเมริกาและอิตาลี ซึ่งผลิตข้าวเหลือใช้ได้พยายามระบายข้าวออกโดยใช้นโยบายให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ส่งออก ซึ่งนโยบายดังกล่าว จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันใกล้ นอกจากนี้ประเทศที่เคยเป็นผู้ส่งออกที่สำคัญ เช่น พม่า เวียดนาม อาจสามารถฟื้นฟูการผลิตและการส่งออกในอนาคตได้ ดังนั้น ภาวะตลาดข้าวของไทยในระยะยาวค่อนข้างจะไม่แจ่มใสนัก แต่อย่างไรก็ตาม การปลูกข้าวก็ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ จึงไม่แน่นอนนัก รัฐบาลควรพิจารณาการ คือ

1. ปรับปรุงคุณภาพข้าวทั้งในด้านการปลูกและการสีข้าว
2. หาทางลดต้นทุนการผลิตโดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่
3. พยายามปรับปรุงระบบการส่งออกให้คล้องตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก

ยาง ตลาดยางที่สำคัญ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สิงคโปร์ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมันตะวันตก อิตาลี เซกโกสโลวาเกีย ญี่ปุ่น เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าปริมาณส่งออกอยู่ในระดับค่อนข้างแน่นอนและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาส่งยางออกได้ปีละ 25,000 — 27,500 ตัน ปัญหาการส่งยางออกขึ้นอยู่กับระดับราคา ปัจจัยที่ทำให้ราคายางไม่แน่นอนและมีแนวโน้มลดลง คือการแข่งขันของยางเทียม ความจริงยางธรรมชาติสามารถแข่งขันกับยางเทียมได้ หากสามารถปรับปรุงคุณภาพและต้นทุนการผลิตยางลง ในเรื่องนี้ประเทศไทยอยู่ในฐานะเสียเปรียบมาก เพราะนอกจากจะต้องแข่งขันกับยางเทียมแล้ว ยังต้องแข่งขันกับประเทศ

ผู้ผลิตยางธรรมชาติอื่นๆ เช่น มาเลเซีย ลังกา และอินโดนีเซีย ซึ่งสามารถผลิตยางที่มีคุณภาพในการผลิตสูงกว่าของไทย การปรับปรุงจะทำได้ต้องใช้เวลานาน เพราะต้องเริ่มต้นจากการปลูกยางพันธุ์ใหม่แทนพันธุ์เก่า ซึ่งมีอายุมากเกินไป

ดีบุก เป็นสินค้าออกสำคัญชนิดหนึ่ง ตลาดที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา อิตาลี ญี่ปุ่น เป็นต้น แต่เดิมการส่งออกดีบุกเป็นดีบุกที่ยังไม่ถลุง หลังจากปี 2508 เป็นต้นมา จึงได้ถลุงเป็นโลหะก่อนส่งออก การส่งดีบุกออกถูกควบคุมโดยข้อตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ปัญหาที่สำคัญคือ การได้รับโควตาส่งออกน้อยกว่าปริมาณที่ผลิตได้ ฉะนั้นหากสามารถเจรจาขอโควตาการส่งออกเพิ่มขึ้นได้ก็จะเป็นการเพิ่มรายได้การส่งสินค้าออกได้อีกทางหนึ่ง

สินค้าออกประเภทใหม่ สินค้าออกประเภทใหม่เริ่มมีความสำคัญตั้งแต่ ปี 2503 มีหลายชนิด ได้แก่ ข้าวโพก ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และปอ เป็นต้น

ข้าวโพก มูลค่าส่งออกของข้าวโพกเพิ่มจาก 597 ล้านบาท ในปี 2504 เป็น 1,346 และ 1,355 ล้านบาท ในปี 2507 และ 2510 ปี 2513 มูลค่าส่งออกขึ้นเป็น 1,857 ล้านบาท คือ เพิ่มจากร้อยละ 6.0 เป็น ร้อยละ 12.7 ของมูลค่าสินค้าขาออกทั้งหมด และนับเป็นอันดับ 3 รองจากข้าวและยาง ตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย อิตาลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน เป็นต้น ปัญหาสำคัญคือ ราคาส่งออกมีการขึ้นลงมากพอสมควร เนื่องจากการแข่งขันจากสหรัฐอเมริกา สิ่งที่เราต้องดำเนินการ คือ ควบคุมคุณภาพให้อยู่ในมาตรฐานตามความต้องการของตลาดและพยายามลดต้นทุนการผลิต

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (ประกอบด้วย แป้งมัน มันแท่ง กากมัน เป็นต้น) ปริมาณและมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี 2507 ตลาดสำคัญได้แก่ ประเทศเยอรมันนี ในกลุ่มตลาดร่วมยุโรป ยุโรปในการส่งออก คือ ปัญหาว่าระวางเรือสูง และอัตราภาษีขาเข้าซึ่งกลุ่มตลาดร่วมใช้ก็ต่างกันสินค้าแปรรูป เช่น แป้งมันสำปะหลัง ควรมีการปรับปรุงคุณภาพและต้นทุนการผลิตให้เพียงพอที่จะแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะอินโดนีเซีย และควรควบคุมคุณภาพให้อยู่ในมาตรฐานตามที่ตลาดต่างประเทศต้องการ

ปอ ตลาดสำคัญ ได้แก่ สหราชอาณาจักร เวียดนาม ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อิตาลี เป็นต้น แนวโน้มการส่งออกปอออกให้มีปริมาณมากขึ้นอยู่กับคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้ปอในตลาดต่างประเทศมีจำกัด ปัจจุบันเราผลิตปอแก้วพอก มีคุณภาพดีเพียง 40% ไม่สามารถสนองความ

ต้องการของตลาดต่างประเทศได้ ดังนั้นควรหาช่องทางผลิตเพื่อที่มีคุณภาพดีเพื่อแข่งขันกับประเทศอื่นได้

สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยส่งออกส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเบาที่ใช้เทคนิคง่าย เช่น กระจอบบ้าน ผ้าไหม อัญมณี ผลผลิตอุตสาหกรรมขนาดกลางก็มี ซีเมนต์ ผลไม้กระป๋อง สาเหตุที่ประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตสินค้าอุตสาหกรรมสำหรับส่งออกเป็นล่ำเป็นสันนั้น เพราะเท่าที่เป็นมาเรามีได้มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก แต่มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนสินค้าเข้า (Import-substitution industries) มากกว่า เนื่องจากสินค้าออกปัจจุบันที่สำคัญไม่ค่อยมีทางที่จะขยายการส่งออกได้ ประกอบกับประเทศไทยขาดสินค้า ซึ่งเป็นที่ต้องการของประเทศอุตสาหกรรมอย่างมาก เช่น ปิโตรเลียม ไม้ เป็นต้น ดังนั้น จึงควรหาทางสร้างอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรภายในประเทศเป็นวัตถุดิบ (Resource-oriented industries) และอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก (Labor-intensive industries)

สินค้าอื่น ๆ สินค้าออกอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ เช่น เมล็ดละหุ่ง ถั่วลิสง ไบยาสูบ ครั่ง ข้าวฟ่าง วัว หนังสัตว์ ไข่ไก่ เป็นต้น สินค้าบางประเภทในจำนวนนี้มีหนทางที่จะขยายการส่งออกได้หากสามารถเพิ่มผลผลิต ปรับปรุงคุณภาพ ตลอดจนดำเนินการหาตลาดต่างประเทศได้ สินค้าที่มีทางขยายการส่งออกได้นั้น ได้แก่ ครั่ง ถั่วลิสง เป็นต้น นอกจากนี้ สินค้าประเภทของขวัญและผลงานศิลปะไทยก็น่าจะมีทางขยายการส่งออกได้

อนาคตและมีปัญหาการส่งสินค้าออก จากการวิเคราะห์สินค้าออกของไทยพอสรุปได้ว่า ภายใต้สภาพและกำลังการผลิตของประเทศไทยเท่าที่เป็นมา การส่งสินค้าออกจัดอยู่ในขั้นดี การที่สินค้าออกของประเทศไทยได้ผลดีนั้น นอกจากเป็นเพราะผลของปัจจัยทางเศรษฐกิจภายในตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว ยังเป็นเพราะสภาพตลาดโลกอำนวย กล่าวคือ ประเทศเอเชีย-อาคเนย์ หลายประเทศประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เนื่องจากความไม่สงบทางการเมืองและสังคม ทำให้การผลิตตกต่ำไม่สามารถจะแข่งขันกับไทยได้ ในอนาคตภาวะตลาดโลกจะเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยบางอย่างจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่จะเป็นผลดีต่อการส่งสินค้าออกของไทย ในขณะที่เดียวกันปัจจัยบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่น่าจะเป็นผลดีเท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดการส่งสินค้าออก คือ ความสามารถในการผลิตสินค้าที่ตลาดโลกต้องการโดยเสียต้นทุนต่ำเพื่อสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้าง

สร้างการผลิตแล้วพอสรุปได้ว่ากำลังการผลิตของประเทศยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ถึงแม้รัฐบาลจะได้เร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจมาเป็นเวลาว่าสิบปีแล้วก็ตาม โครงสร้างและประสิทธิภาพในการผลิตของประเทศยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงจริงๆ เท่าใดนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรหรืออุตสาหกรรม ในด้านเกษตรนั้น ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นสินค้าดั้งเดิม เช่น ข้าว หรือสินค้าใหม่ เช่น ข้าวโพด เกิดขึ้นจากการขยายพื้นที่การเพาะปลูกมากกว่าจากผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น การปศุสัตว์ของประเทศยังไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างจริงจัง การป่าไม้และการประมงก็ได้รับการสงวนรักษาและพัฒนาตามความจำเป็นและความต้องการที่เพิ่มขึ้น ทำให้ผลิตผลป่าไม้และประมงมีแนวโน้มลดลงแทนที่จะเพิ่มขึ้น โดยที่ความต้องการสินค้าดังกล่าวทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในด้านอุตสาหกรรม โรงงานที่ตั้งขึ้นมา ในอดีตส่วนใหญ่ผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคแทนสินค้าเข้า อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมีน้อย ยิ่งกว่านั้นอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนการผลิตสูง และอาศัยวัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นสำคัญ อุตสาหกรรมนี้สามารถดำรงอยู่ได้โดยอาศัยกำแพงภาษีหรือการห้ามสินค้าต่างประเทศ ดังนั้น จำเป็นต้องมีมาตรการปรับปรุงการผลิตของประเทศโดยเน้นหนักที่จะให้ผลิตสินค้าที่ส่งออกไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรหรือสินค้าอุตสาหกรรม แต่จะต้องเป็นการผลิตที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำ สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ โดยไม่ต้องเรียกร้องความช่วยเหลือจากรัฐบาลเป็นพิเศษ

โครงสร้างและแนวโน้มของสินค้าเข้า

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว สินค้าเข้าของไทยในระยะ 10 ปีผ่านมาเพิ่มขึ้นในอัตราสูงและสม่ำเสมอตลอดมา มูลค่าสินค้าเข้าเพิ่ม 1.6 เท่าตัว คือ จาก 10,287 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2504 เป็น 27,009 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2513 สาเหตุที่สินค้าเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ พอสรุปได้ดังนี้ :-

1. ในระยะที่ผ่านมาระดับรายได้ประชาชาติส่วนรวมสูงขึ้นทำให้มีความต้องการสินค้าเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น ในเวลาเดียวกัน การกระจายรายได้ระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบท คนมั่งมีและคนจนมีความเหลื่อมล้ำค่าสูงกันมากขึ้น ประกอบกับรสนิยมการบริโภคของคนไทยถูกอิทธิพลของการโฆษณาโน้มน้าวให้นิยมใช้ของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของฟุ่มเฟือยที่มีราคาสูงเป็นผลทำให้ประเทศไทยสั่งซื้อสินค้าเพื่อการบริโภค รวมทั้งสินค้าทุนที่ใช้ผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคประเภทฟุ่มเฟือยเป็นจำนวนมาก

2. ประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ จึงมีการสั่งซื้อสินค้าประเภททุนเพื่อการพัฒนาการสาธารณูปโภค การเกษตร ตลอดจนอุตสาหกรรม หากสินค้าเหล่านี้สามารถเสริมสร้างกำลังการผลิตของประเทศย่อมจะเป็นผลดีต่อประเทศในระยะยาว แต่หากสินค้าเหล่านี้ถูกนำไปใช้อย่างไร้ประสิทธิภาพหรือผิดหลักเศรษฐกิจ เช่น การสร้างโรงงานผลิตสินค้าที่มีต้นทุนสูง เป็นต้น เงินตราต่างประเทศที่เสียไปนอกจากจะไม่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมแล้ว ยังเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจด้วย

3. ประเทศได้รับเงินช่วยเหลือ เงินกู้ และการลงทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมมักจะก่อให้เกิดข้อผูกมัดหรือความจำเป็นที่จะต้องซื้อสินค้าและเครื่องมือเครื่องจักรจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น

4. รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายสินค้าเข้าที่เสรีมาก เนื่องจากเงินสำรองระหว่างประเทศมีจำนวนมากในระยะที่ผ่านมา ธุรกิจส่งออกเข้าจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้น การส่งสินค้าเข้านี้สามารถทำได้โดยอาศัยสินเชื่อจากธนาคารหรือจากประเทศผู้ขาย เช่น ญี่ปุ่น เป็นต้น

ระดับและประเภทสินค้าเข้า สินค้าต่างประเทศที่ประเทศไทยส่งเข้ามานั้น อาจแบ่งได้เป็นประเภทใหญ่ 4 ประเภท คือ

1. สินค้าอุปโภคบริโภค
2. สินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบซึ่งใช้ในการป้อนโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศ
3. สินค้าประเภททุนซึ่งได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักรต่าง ๆ ตลอดจนปัจจัยการผลิต เช่น มุ่ย เป็นต้น และ
4. สินค้าเข้าอื่นที่สำคัญ ได้แก่ ยานพาหนะ ส่วนประกอบ เชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น เป็นต้น

ตามสถิติทางการ สินค้าประเภททุนและสินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบเพิ่มขึ้นเร็วที่สุด สินค้าประเภททุนนั้น เพิ่มขึ้นจาก 2,548 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2504 เป็น 9,371 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2513 หรือเพิ่มเป็น 3.7 เท่าตัว สินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบเพิ่มจาก 1,987 ล้านบาท เป็น 6,694 ล้านบาท (3.7 เท่าตัว) ในระยะเดียวกัน ส่วนสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มจาก 3,603 ล้านบาท เป็น 4,490 ล้านบาท ระยะปี พ.ศ. 2504—2513 คือเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น สินค้าเข้าอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจาก 2,149 ล้านบาท เป็น 5,535 ล้านบาท (2.6 เท่าตัว) เนื่องจากสินค้าเข้าแต่ละประเภทเพิ่มขึ้นในอัตราที่แตกต่างกันจึงมีผลทำให้โครงสร้างสินค้าเข้าเปลี่ยนแปลง

ไปด้วย ในปี พ.ศ. 2504 สินค้าอุปโภคบริโภคทุกชนิดมีมูลค่าเท่ากับ ร้อยละ 35.1 ของสินค้าเข้าทั้งหมด และลดลงเหลือร้อยละ 20.0 ในปี พ.ศ. 2513 ส่วนสินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19.3 (ปี พ.ศ. 2504) เป็นร้อยละ 24.8 (ปี พ.ศ. 2513) และสินค้าประเภททุนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24.8 เป็นร้อยละ 34.7 ตามลำดับ ส่วนสินค้าเข้าอื่น ๆ นั้น มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่

การวิเคราะห์สถิติสินค้าเข้าขั้นต้นนี้ อาจทำให้รู้สึกที่สินค้าเข้าของไทย ประเภทสินค้าทุนและวัตถุดิบมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภายในประเทศ แต่ถ้าทำการวิเคราะห์ให้ละเอียดลงไปแล้วจะพบว่า สินค้าเข้าของไทยนั้นมีลักษณะเน้นหนักไปในทางเพิ่มสินค้าและบริการเพื่ออุปโภคมากกว่าที่จะไปเสริมสร้างพลังการผลิตของประเทศ ถึงแม้เหตุผลสนับสนุน คือ ประการแรก ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาเห็น มีการลักลอบนำสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคชนิดต่าง ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งสินค้าที่ลักลอบเข้ามานี้จะไม่ปรากฏอยู่ในสถิติสินค้าเข้าของทางการ ประการที่สอง สินค้าประเภททุนจำนวนมากนำเข้ามาเพื่อผลิตสินค้าและบริการประเภทฟุ่มเฟือยสำหรับคนในเมือง ซึ่งมีผลไม่แตกต่างกับการส่งสินค้าบริโภคโดยตรงเท่าใดนัก ในทำนองเดียวกันสินค้ากึ่งสำเร็จรูปที่ส่งเข้ามานี้ มีจำนวนไม่น้อยที่ใช้ในอุตสาหกรรมที่ดัดขึ้นเพื่อลดภาระภาษีเท่านั้น คืออุตสาหกรรมประเภทที่เพียงแต่ทำการผสม ประกอบ และบรรจุหีบห่ออย่างง่าย ๆ ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ (value-added) ต่ำมาก ประการที่สาม รถยนต์โดยสารส่วนบุคคล น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ซึ่งรวมอยู่ในประเภทสินค้าอื่น ๆ นั้น ถิ่นนับว่าเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคประเภทฟุ่มเฟือย

สรุป เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจการผลิตและการส่งออกของประเทศแล้วอาจกล่าวได้ว่า สินค้าเข้าอยู่ในระดับสูงเกินไป การที่สินค้าเข้าอยู่ในระดับสูงเช่นนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลของกำลังและปัจจัยเศรษฐกิจภายใน และส่วนหนึ่งเป็นผลจากปัจจัยภายนอกซึ่งมีลักษณะชั่วคราวและไม่แน่นอน สำหรับในอนาคตนั้น ประเทศไทยควรมีมาตรการในการจำกัดสินค้าเข้า เพราะมิฉะนั้นจะประสบกับปัญหาขาดดุลการชำระเงินเพิ่มขึ้นทุกที ดังนั้น ปัญหาที่ตามมาก็คือ รัฐบาลควรจะกำหนดนโยบายสินค้าเข้าอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจระหว่างประเทศและควรมีมาตรการ เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและแนวโน้มของสินค้าเข้า ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้

สภาพดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

ดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศไทยในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากประเทศอื่น กล่าวคือ ดุลการค้าขาดดุลเป็นจำนวนมาก แต่ดุลการชำระเงินของประเทศไทยยังคงเกินดุลติดต่อกันมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2502—2511 เงินสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปีจนมีมูลค่าถึง 938 ล้านดอลลาร์อเมริกัน เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2511 อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา ดุลการชำระเงินของประเทศไทยเริ่มมีการขาดดุล และเป็นที่ยกาคติหมายว่าประเทศไทยต้องประสบปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุลต่อไปอีกหลายปี จนกว่าจะสามารถแก้ไขดุลการค้าขาดดุลได้สำเร็จ ดุลการค้าของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 ขาดดุลเพียง 269 ล้านบาท และได้เพิ่มอย่างรวดเร็วเป็น 1,963 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2507 และ 8,150 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2510 ในปี พ.ศ. 2513 ดุลการค้าขาดดุลถึง 12,258 ล้านบาทหรือประมาณ 45 เท่าตัวของมูลค่าการค้าขาดดุลเมื่อปี พ.ศ. 2504 การขาดดุลการค้าของประเทศไทยเป็นผลเนื่องมาจากการนำสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรมเข้าประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภททุนอุปโภคและบริโภค ประเทศเจ้าหนี้ทางการค้าที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในแถบยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ากับประเทศญี่ปุ่น ประเทศไทยขาดดุลมูลค่าประมาณร้อยละ 50 ของมูลค่าขาดดุลทั้งหมดในปี พ.ศ. 2513 ประเทศไทยนำสินค้าจากประเทศญี่ปุ่นเข้ามีมูลค่า 10,107 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 37.4 ของมูลค่าสินค้าเข้าทั้งหมด แต่สามารถจำหน่ายสินค้าให้แก่ประเทศญี่ปุ่นได้เพียง 3,770 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 25.5 ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมด มูลค่าขาดดุลเท่ากับ 6,337 ล้านบาท หรือประมาณ 1.7 เท่าตัวของมูลค่าสินค้าที่ประเทศไทยจำหน่ายให้แก่ญี่ปุ่น ส่วนการค้ากับประเทศด้อยพัฒนาในเอเชียและตะวันออกกลางนั้น ประเทศไทยมีดุลการค้าเกินดุล ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศเหล่านี้ได้สั่งซื้อข้าวจากเรามูลค่าค่อนข้างสูง แต่ดุลการค้าเกินดุลกับกลุ่มประเทศด้อยพัฒนานี้มีมูลค่าน้อยมาก คือ 234 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2513 เมื่อเทียบมูลค่าขาดดุลการค้ากับบรรดาประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งมีมูลค่าถึง 12,471 ล้านบาทในปีเดียวกัน

ปัจจัยที่ทำให้ดุลการชำระเงินของประเทศไทยเกินดุลในขณะที่มีดุลการค้าขาดดุลเป็นจำนวนมากนั้น คือบัญชีอื่น ๆ (บัญชีบริการ บัญชีเงินกู้และการลงทุน และบัญชีการช่วยเหลือระหว่างประเทศ) ในดุลการชำระเงินของประเทศไทยมีลักษณะเกินดุลมากเป็นพิเศษ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บัญชีการช่วยเหลือระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยได้รับเงินช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 541 ล้านบาท เงินจากรายการนี้เพิ่มขึ้นเป็น 733 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2507 และมีมูลค่าสูงสุดถึง 1,198 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2510 ในปี พ.ศ. 2513 เงินช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากต่างประเทศมีมูลค่าประมาณ 1,012 ล้านบาท เงินช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากนี้ ส่วนใหญ่เป็นการช่วยเหลือจากประเทศสหรัฐอเมริกา เงินช่วยเหลือดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สินค้าเข้าเพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันก็ไปช่วยหักล้างการขาดดุลการค้าบางส่วนในดุลการชำระเงินของประเทศ

บัญชีเงินกู้และการลงทุน ในระยะนี้การลงทุนจากต่างประเทศและเงินกู้ทั้งของเอกชนและของรัฐบาล มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 868 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2504 เป็น 2,106 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2513 เงินจำนวนนี้เป็นการลงทุนของเอกชน 881 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2513 ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก 121 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2504 เหตุที่เงินกู้เพิ่มขึ้นนั้นเพราะรัฐบาลไทยทำการกู้ยืมมาเพื่อใช้ในโครงการพัฒนาประเทศ ส่วนเหตุที่การลงทุนของเอกชนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นนั้น เป็นผลจากนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของไทยในระยะเวลาที่นั้น ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัว จึงเกิดโอกาสให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุน

บัญชีบริการ ถึงแม้ว่าการช่วยเหลือจากต่างประเทศ เงินกู้ต่างประเทศตลอดจนการลงทุนของชาวต่างประเทศ จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ดุลการชำระเงินของประเทศไทยอยู่ในลักษณะเกินดุลก็ตามแต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดได้แก่ การเกินดุลของบัญชีบริการ ในปี พ.ศ. 2504 บัญชีบริการเกินดุลเพียง 320 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 733 ล้านบาท และ 4,106 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2507 และ 2509 ตามลำดับ การเกินดุลมีมูลค่าสูงสุดในปี พ.ศ. 2511 คือมีมูลค่าถึง 19 เท่าตัว และจากการพิจารณารายละเอียดของบัญชีบริการนี้จะปรากฏว่า เหตุที่ดุลบริการเกินดุลมากมาเช่นนี้ เนื่องมาจากรายการที่สำคัญเพียงรายการเดียว คือ การใช้จ่ายของทหารและเจ้าหน้าที่ต่างประเทศ (รวมทั้งคณะทูตต่างประเทศด้วย) ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยได้รับเงินตราต่างประเทศสุทธิจากรายการนี้เพียง 301 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. 2511 มีมูลค่าถึง 4,994 ล้านบาท เหตุที่รายได้จากแหล่งนี้มีมูลค่าสูงผิดปกติเช่นนี้ ก็เนื่องมาจากสงครามในเวียดนาม ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าสงครามดังกล่าวจะยุติในเร็ววันนี้

ภาวะดุลการชำระเงินในอนาคต เมื่อได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยมีดุลการชำระเงินเกินดุลในอดีตแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นเพียงปัจจัยชั่วคราวและไม่แน่นอน ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ระหว่างประเทศ และนโยบายของรัฐบาลต่างประเทศ ในระยะนี้ประ-

วิศกาศตร์โลกของประเทศที่มีอิทธิพลกำลังแก้ไขเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศที่สำคัญ ๆ ทั้งทางค้ำนโยบายการเมือง การทหารและเศรษฐกิจ สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศหนึ่งที่จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนโยบายที่สำคัญ ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อภาวะการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก โดยทั่วไปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกาต้องการลดบทบาททั้งทางค้ำเศรษฐกิจ การเมืองและการทหารในภาคพื้นเอเชียนี้ ดังนั้นการใช้จ่ายและการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารในภาคพื้นนี้ รวมทั้งในประเทศไทย จะมีแนวโน้มลดลงในระยะยาว อย่างไรก็ตามในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ การใช้จ่ายของประเทศสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยจะมีความไม่แน่นอนอย่างยิ่ง แต่เป็นที่น่าสงสัยว่าประเทศไทยจะได้รับเงินตราต่างประเทศมากเช่นในระยะที่ผ่านมาหรือไม่ การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่นญี่ปุ่นอาจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ก็คงอยู่ในภาวะจำกัด การลงทุนของนักธุรกิจต่างประเทศก็เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนเช่นเดียวกันและหวังพึ่งไม่ได้ โดยเฉพาะในยามที่เกิดเศรษฐกิจตกต่ำ เงินกู้จากต่างประเทศอาจจะได้รับต่อไป แต่ในที่สุดก็ต้องมีการใช้หนี้ต่างประเทศ นอกจากนี้อำนาจการกู้เงินนั้นยังขึ้นอยู่กับระดับเงินสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่ด้วย กล่าวคือ หากเงินสำรองระหว่างประเทศมีน้อยจะกู้เงินได้ยากขึ้น โดยสรุปแล้วบัญชีอื่น ๆ ในดุลการชำระเงินคงจะไม่สามารถมีการเกินดุลมากพอที่จะไปหักล้างดุลการค้าขาดดุลจำนวนมาก ๆ ดังที่เป็นมาในอดีต ทั้งนี้หมายความว่า หากประเทศไทยไม่สามารถแก้ไขดุลการค้าได้แล้ว ในไม่ช้าประเทศไทยจะต้องประสบปัญหาดุลการชำระเงินที่ร้ายแรงและปัญหาการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นผลกระทบกระเทือนต่อระบบเศรษฐกิจของไทยอย่างมาก การแก้ไขการขาดดุลการค้า ย่อมต้องลดสินค้าเข้าและเพิ่มสินค้าออกควบคู่กันไป

นโยบายสินค้าเข้า

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว การขยายตัวของสินค้าเข้าในระยะที่ผ่านมาส่วนหนึ่งเนื่องจากปัจจัยภายนอก ซึ่งมีผลทำให้ดุลการชำระเงินของไทยมีลักษณะเกินดุลถึงขั้นถึงแม้รัฐบาลจะไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายสินค้าเข้า อัตราการขยายตัวของสินค้าเข้าจะต้องลดลงเอง เนื่องจากปัจจัยที่เป็นผลลึกลับดุลการชำระเงินในอดีตเปลี่ยนแปลงไป คาดว่าดุลการชำระเงินจะขาดดุลเป็นเวลาอีกหลายปี แต่จะปล่อยให้สินค้าเข้าเพิ่มหรือลดตามวิสัยของมันอาจไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว เพราะนโยบายสินค้าเข้าเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นนโยบายอะลุ่มอล่วยมากทำให้สินค้าเข้ามีความโน้มเอียงค่อนข้างไปในทางสูง อีกประการหนึ่ง โครงสร้างสินค้าเข้าประกอบด้วยสินค้าจำนวนมาก ซึ่งเป็นสินค้าบริโภคสำเร็จรูปและสินค้าประเภททุนที่ใช้ผลิตสินค้าและ

บริการสำหรับผู้มีรายได้สูง ซึ่งเป็นคนหมู่น้อยในสังคม และสินค้าเหล่านี้มักเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น รถยนต์ส่วนบุคคลราคาสูง เป็นต้น เพราะฉะนั้น รัฐบาลควรมีนโยบายสินค้าเข้าที่เข้มงวดขึ้น เพื่อลดสินค้าเข้าให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกับสินค้าออกของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าบริโภคฟุ่มเฟือยหรือไม่จำเป็นควรทำการห้ามเข้าโดยสิ้นเชิง มาตรการที่ใช้ลดสินค้าเข้ามีทั้งวิธีการภาษีศุลกากรและวิธีการจำกัดจำนวนหรือโควตา ตลอดจนการห้ามนำเข้าโดยสิ้นเชิง มาตรการทั้งสองประเภทย่อมมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน การลดสินค้าเข้าโดยวิธีเพิ่มภาษีศุลกากรย่อมทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่อาจไม่สามารถลดสินค้าเข้าได้มากเท่าที่ควร การจำกัดจำนวนหรือห้ามนำเข้าโดยสิ้นเชิงย่อมได้ผลแน่นอนกว่า แต่มาตรการทั้งสองประเภทจะได้ผลจริงจังกี่ต่อเมื่อระบบการบริหารมาตรการไม่มีการรั่วไหล แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วในประเทศด้อยพัฒนาแทบทุกประเทศ การลักลอบนำสินค้าเข้าประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษี หรือการห้ามนำเข้ามักมีอยู่เสมอ เป็นเช่นนั้นไม่ว่ามาตรการชนิดใดก็ไม่ได้ผลทั้งสิ้น ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหาร มาตรการจึงมีความสำคัญและเร่งด่วนมากกว่าการเลือกใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่ง

ผลของการจำกัดสินค้าเข้า มีผู้เป็นห่วงว่า หากมีการจำกัดสินค้าเข้าไม่ว่าจะเป็นสินค้าบริโภคหรือสินค้าประเภททุน จะมีผลเสียทางเศรษฐกิจสำคัญ ๒ ประการคือ (1) ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และ (2) ทำให้การสะสมทุนล่าช้าลง เป็นผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจช้าลงได้ ดังนั้นจึงไม่ควรมีการจำกัดสินค้าเข้า เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในกรณีของประเทศไทยแล้ว การจำกัดสินค้าเข้าจะไม่ทำให้เกิดผลเสียดังกล่าวเท่าใดนัก เพราะประการแรกประเทศไทยไม่ได้ขาดแคลนสินค้าบริโภคซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพของคนส่วนใหญ่; ดังนั้น สินค้าบริโภคที่ซื้อจากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้านอกเหนือความจำเป็นต่อการยังชีพ หรือเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยสำหรับคนส่วนน้อย การห้ามหรือลดสินค้าประเภทนี้อาจมีผลกระทบกระเทือนคนส่วนน้อย และจะมีผลต่อระดับราคาส่วนรวมไม่มากนัก ส่วนความเป็นห่วงว่าการลดสินค้าเข้าประเภททุนจากต่างประเทศจะมีผลทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจช้าลงทันทีนั้น เป็นความวิตกกังวลเนื่องมาจากทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์ตะวันตก ซึ่งถือว่าการสะสมทุนเป็นตัวกำหนดอัตราการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด นอกจากนั้นยังมีความเข้าใจว่าสินค้าประเภททุน ซึ่งใช้ในการผลิตนั้น หมายถึงเฉพาะเครื่องมือเครื่องจักรทันสมัยที่ซื้อจากต่างประเทศเท่านั้น ความเข้าใจทั้งสองประการนี้ไม่ถูกต้องนัก ประการแรก สินค้าประเภททุนนั้น นอกจากเครื่องมือเครื่องจักรทันสมัยแล้ว ยังมีเครื่องมือที่ผลิตได้ภายในประเทศ สินค้าประเภททุนที่ผลิตได้เองนี้ย่อมมีความสำคัญมากกว่า

สินค้านำเข้าที่ซื้อจากต่างประเทศเสียอีก เพราะอย่างไรเสียก็ซื้อได้แค่จำนวนจำกัด และในประวัติศาสตร์โลก ประเทศที่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้สำเร็จนั้น ล้วนแต่พัฒนาด้วยเครื่องมือเครื่องจักรที่ผลิตในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ประการที่สอง เครื่องมือเครื่องจักร เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น และยังไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดด้วย นักพัฒนาการเศรษฐกิจญี่ปุ่นสมัยจักรพรรดิเมจิ ผู้หนึ่งเคยกล่าวไว้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจมีองค์ประกอบดังนี้ คือ เงินและสินค้านำเข้า 1 ส่วน ความสงบของสังคม 4 ส่วน และความเต็มใจของเอกชนและข้าราชการนักการเมืองในการทำงานอย่างเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและมีความประหยัดอีก 5 ส่วน และประเทศญี่ปุ่นเองพัฒนามาได้ตามสูตรดังกล่าว ในจำนวนสินค้าเข้าของไทย ซึ่งจัดอยู่ในประเภทสินค้านำเข้าหลายอย่าง เช่น เครื่องจักรโรงโม่แป้ง บันไดเลื่อน อุปกรณ์โรงภาพยนตร์ อุปกรณ์เครื่องส่งโทรทัศน์ ย่อมมีทางลดลงไปได้โดยไม่เป็นการบั่นทอนกำลังการผลิตของประเทศ หรือลดมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ นอกจากเราจะถือว่าการมีสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และเป็นการเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมของประเทศในปัจจุบัน

การส่งเสริมสินค้าออก

การที่จะเพิ่มสินค้าออกได้นั้น ขึ้นอยู่กับภาวะตลาดสำหรับสินค้าจากประเทศไทย กับความสามารถของไทยในการผลิตสินค้าที่มีความต้องการในต้นทุนต่ำพอที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นได้ ในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศอุตสาหกรรมที่ควรเป็นตลาดสินค้าออกของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์มีนโยบายการค้าต่างประเทศที่มุ่งจำกัดสินค้าเข้าจากประเทศอื่น ไม่ว่าจะเป็สินค้าเกษตรหรือสินค้าอุตสาหกรรม ทำให้การขยายสินค้าออกทำได้ยาก แต่ในระยะ 10 ปีข้างหน้า โอกาสที่ประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์จะขยายการส่งสินค้าออกมีอยู่มาก เนื่องจากเหตุผลต่อไปนี้ .—

1. สภาพทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่มีอยู่ในแถบเอเชียอาคเนย์ บังเอิญเป็นสิ่งที่ขาดหรือมีน้อยในประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในแถบใกล้เคียง ทั้งด้านเอเชียตะวันออกและด้านแปซิฟิกตะวันตก
2. ประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในยุโรปตะวันตกและประเทศญี่ปุ่นมีนโยบายผ่อนผันสินค้าเข้า โดยเฉพาะสินค้าเข้าจากประเทศด้อยพัฒนา เพราะค่าแรงงานในประเทศอุตสาหกรรมสูงมาก และทรัพยากรภายในประเทศร่อยหรอลง

ผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจของธนาคารพัฒนาการเอเชียประมาณว่า การส่งออกสินค้าออกจากประเทศเอเชียอาคเนย์โดยส่วนรวมในระยะ 10 ปี จากปี พ.ศ. 2513 น่าจะเพิ่มได้ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.3 ต่อปี ทั้งนี้ โดยประมาณว่าสินค้าส่งออกที่ส่งไปยังตลาดยุโรปตะวันตกไม่เปลี่ยนแปลงจากที่เคยเป็นมา ส่วนที่ส่งไปยังสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.4 ต่อปี และร้อยละ 11.3 ต่อปี ตามลำดับ ทั้งนี้ยังมีได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งสินค้าเข้าดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากบรรดาประเทศเอเชียอาคเนย์ประสงค์ที่จะบรรลุผลการขยายสินค้าออกตามโอกาสที่มีอยู่นี้ จะต้องดำเนินนโยบายและถือหลักปฏิบัติดังนี้ .—

1. ปรับปรุงคุณภาพและต้นทุนการผลิตสินค้าประเภทสินค้าเกษตรและสินแร่ต่าง ๆ เพื่อให้แข่งขันกับประเภทอื่นได้

2. เพิ่มประเภทสินค้าเกษตรและสินแร่ เพื่อส่งออกให้มีหลาย ๆ ประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าสำหรับคนในประเทศที่มีรายได้สูง แม้ว่าสินค้าบางชนิดจะมีมูลค่าส่งออกน้อยก็ตาม ไม่ใช่มุ่งแต่สินค้าหลักเช่นในปัจจุบัน

3. ดำเนินนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะทรัพยากรของประเทศและความชำนาญของคนในประเทศ มุ่งส่งเสริมเฉพาะอุตสาหกรรมที่ประเทศของตนสามารถผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้นทุนการผลิตต่ำ และสามารถแข่งขันกับสินค้าประเทศอื่นได้โดยไม่ต้องอาศัยการอุดหนุนใด ๆ

4. ควรปรับปรุงโครงสร้างการผลิตให้มีลักษณะที่จะผลิตสินค้าที่ต่างประเทศต้องการได้ไม่ยากนัก

5. รัฐบาลควรมีอำนาจในการต่อรองระหว่างประเทศโดยตรงให้มากขึ้น มีความจำเป็นในการหาตลาดสินค้า รวมทั้งแนะนำเสนอสินค้าต่าง ๆ ที่เราผลิตได้ให้ต่างประเทศทราบ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประเทศต่าง ๆ อาจดำเนินนโยบายการเงินและการคลังเพื่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้ .—

1. รักษาเสถียรภาพของระดับราคภายในประเทศ และกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราให้เหมาะสม คือ ไม่กำหนดค่าเงินตราของประเทศตนสูงเกินไป (Over-valued)

2. กำหนดมาตรการภาษีศุลกากร ภาษีทั่วไป และการใช้จ่ายของรัฐบาลในการตั้งทรัพยากรจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพต่ำไปสู่การผลิตที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตเพื่อส่งออก

3. ส่งเสริมดึงดูดการลงทุนของชาวต่างประเทศในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกไม่ว่าจะเป็นการผลิตทางการเกษตรหรืออุตสาหกรรมก็ตาม แต่จะต้องให้เงินไปตามหลักการ มีประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตต่ำ

ภาวะตลาดสินค้าเกษตร สินค้าและสินค้าอุตสาหกรรมในอนาคต ในระยะที่ผ่านมาประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศด้อยพัฒนา ต่างมีนโยบายจำกัดสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมเข้าประเทศ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการอุดหนุนเกษตรกรและส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศของตน ในระยะ 10 ปีข้างหน้า นโยบายการป้องกันอุดหนุนการเกษตรกรรมของประเทศต่าง ๆ คงจะไม่เลิกไปที่เดียว แต่เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจในประเทศอุตสาหกรรม เช่น ประเทศญี่ปุ่น และประเทศที่กำลังพัฒนาอุตสาหกรรมในเอเชียตะวันออก เช่น เกาหลี ไต้หวัน และฮ่องกง คงจะมีผลทำให้ภาวะตลาดสำหรับสินค้าจากประเทศด้อยพัฒนาดีขึ้น กล่าวคือ ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเหล่านี้ ซึ่งมีไม่มากมาตั้งแต่เดิมถูกใช้หมดไปทุกที่ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมทำให้ค่าจ้างสูงขึ้น และรายได้ของคนส่วนใหญ่ก็สูงขึ้นเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ประเทศเหล่านั้นมีความต้องการสินค้า อาหารประเภทโปรตีน เช่น เนื้อสัตว์ อาหารทะเล ผลไม้ สินค้าวัตถุดิบอุตสาหกรรม เช่น น้ำมันดิบ แร่ชนิดต่าง ๆ ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ตลอดจนสินค้าอุตสาหกรรมที่จะต้องใช้แรงงานมาก และสินค้าอุตสาหกรรมที่จะก่อให้เกิดอากาศเสีย และทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติซึ่งแยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. สินค้าพิเศษประจำชาติ ได้แก่ ัญญาณี ภาพหรืองานแกะสลักซึ่งเป็นศิลปประจำชาติ
2. สินค้าอุตสาหกรรมแปรรูป ได้แก่ ผลไม้กระป๋อง หนังกุ้ง และผลิตภัณฑ์หนังผลิตภัณฑ์ยาง เป็นต้น
3. ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ได้แก่ ผ้าฝ้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูป
4. สินค้าอุตสาหกรรมใช้แรงงานมาก เช่น เพอร์นิเจอร์ รองเท้า เป็นต้น

การส่งเสริมสินค้าออกของประเทศไทย ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องขยายสินค้าออกในอัตราสูง และเมื่อพิจารณาถึงตลาดโลกและทรัพยากรภายในประเทศแล้ว ย่อมเห็นได้ว่ามีโอกาสที่จะทำได้สำเร็จแต่ถ้าจะให้สัมฤทธิ์ผล ประเทศไทยจะต้องทำการปรับปรุงโครงสร้างทางการผลิต ระบบการตลาดภายใน ตลอดจนระบบการบริหารการส่งสินค้าออก เช่น การควบคุม

คุณภาพสินค้า ขยายการเผยแพร่สินค้าในต่างประเทศ ตามคำแนะนำของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย

การร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นนี้ ย่อมเป็นผลดีต่อการค้าและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ แต่การร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชียทำได้แต่ในขอบเขตจำกัด ทั้งนี้เนื่องจากว่า ประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นนี้มีขนาดลักษณะสังคมและการเมือง ภาวะเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมาก แต่ละประเทศจะต้องทำการแก้ไขปัญหาภายในของตนตามลำพัง การร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศย่อมเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาร่วมเท่านั้น จะให้หลาย ๆ ประเทศมาร่วมกันแก้ปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งย่อมทำไม่ได้ เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีปัญหาของตน การร่วมมือทางเศรษฐกิจในภาคพื้นนี้ยังอยู่ในขั้นริเริ่ม จึงควรดำเนินไปอย่างระมัดระวัง หากมีการผลักดันให้มีการร่วมมือกันเร็วเกินไปอาจจะก่อให้เกิดความไม่แน่ใจ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว โครงการร่วมมือระหว่างประเทศบางโครงการ เช่น การตั้งมูลนิธীগันชนสินค้าเกษตร ข้อตกลงในการขยายการค้าภายในภาคพื้นเอเชีย หรือการตั้งสหภาพหักหนี้ (Clearing Union) จึงสำเร็จได้ยากในอนาคตอันใกล้ เพราะประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นนี้มีประโยชน์ในเรื่องเหล่านี้ไม่ตรงกัน และยังทำให้ประเทศที่จะเป็นสมาชิกต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีกด้วย การร่วมมือระหว่างประเทศในระยะนี้จึงควรเน้นหนักในการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงและสถิติ ตลอดจนปรึกษาหารือระหว่างรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อให้แต่ละประเทศสามารถดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับประเทศอื่นได้

การร่วมมือระหว่างประเทศนี้ นอกจากจะทำได้ในระดับรัฐบาลแล้ว ยังทำได้ในระดับเอกชนด้วย ตัวอย่างเช่น ปัจจุบันนี้อุตสาหกรรมในประเทศญี่ปุ่นได้ขยายตัวอย่างเต็มที่ เทคนิคการผลิตได้วิวัฒนาการจนถึงระดับพิศดาร แต่ในเวลาเดียวกัน ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นมาก ดังนั้นประเทศญี่ปุ่นจึงมีนโยบายโอนอุตสาหกรรมชนิดเบาที่ใช้แรงงานมาก (Labor-intensive light industries) ไปผลิตในประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานถูก แล้วนำเข้าไปใช้หรือปรับปรุงต่อเติมในประเทศญี่ปุ่นตัวอย่างเช่น การผลิตหน้าเป้ที่มณฑลฝักก้า ผ้าฝ้าย ผ้าหยาบ (Coarse fabrics) เป็นต้น ทั้งนี้ โรงงานอุตสาหกรรมในประเทศด้อยพัฒนาจึงอาจตกลงร่วมมือกับโรงงานในประเทศญี่ปุ่นในลักษณะดังกล่าวได้

สรุป : การค้าต่างประเทศและสภาพเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ลักษณะการค้าต่างประเทศและสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย อาจสรุปได้ว่าโครงสร้างและปัญหาในการค้าระหว่างประเทศเป็นภาพสะท้อนของสภาพเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างดี การที่ดุลการค้าขาดดุลเป็นจำนวนมากนี้ เป็นผลของการขาดความสมดุลระหว่างการผลิตกับการบริโภคของคนในประเทศ กล่าวคือ ประเทศไทยสามารถผลิตสินค้าและบริการซึ่งมีปริมาณ ชนิดและคุณภาพจำกัด แต่คนกลุ่มหนึ่งในสังคมบริโภคสินค้าจากต่างประเทศหรือใช้บริการที่ผลิตโดยเครื่องมือเครื่องจักรจากต่างประเทศอย่างฟุ่มเฟือย เหตุที่คนกลุ่มน้อยนี้สามารถทำการบริโภคมากผิดส่วนได้นั้น เพราะการกระจายรายได้ในประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงมาก รายได้และทรัพย์สินตลอดจนโอกาสทางเศรษฐกิจรวมตัวอยู่แต่ในเมืองหลวงของประเทศอย่างผิดส่วน ทั้งนี้ ย่อมแสดงว่าประเทศกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจขั้นมูลฐานหลักใหญ่ที่สุด คือ ลักษณะการใช้ทรัพยากรและการกระจายรายได้ของประเทศไม่ถูกต้อง ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจทั้งหมด ตั้งแต่ปัญหาความยากจนของชาวชนบท การว่างงาน ตลอดจนปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุล และหากไม่ทำการแก้ไขปัญหานั้นพื้นฐานเสียก่อน ปัญหาอื่น ๆ จะพลอยแก้ไขไม่ได้ รวมทั้งปัญหาการขาดดุลการค้าด้วย เพราะการแก้ปัญหาดุลการค้าขาดดุล ย่อมต้องเพิ่มสินค้าออกและลดสินค้าเข้า การเพิ่มสินค้าออกย่อมต้องเริ่มต้นจากการผลิต แต่เนื่องจากทรัพยากร เงินทุน ตลอดจนคนมีความรู้และมีฝีมือส่วนใหญ่ไปรวมอยู่ในเมืองหลวง หรือหัวเมืองใหญ่ ๆ ปล่อยให้ชนบท ซึ่งเป็นที่ผลิตสินค้าเกษตร ขาดการปรับปรุงพัฒนาอย่างจริงจัง ผลผลิตเกษตรจึงเพิ่มขึ้นช้าไม่อาจขยายการส่งออกได้ ในขณะที่เดียวกันทรัพย์สินเงินทุน ตลอดจนกำลังคนที่อยู่ในเมืองนั้น ถูกใช้ไปทำการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพียงส่วนน้อย แต่ส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการผลิตบริการสำหรับผู้มีรายได้สูง เช่น โรงแรม บ้านพักตากอากาศ โรงภาพยนตร์ ศูนย์การค้าบริการบันเทิงอื่น ๆ เป็นต้น แม้แต่อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ก็เป็นอุตสาหกรรมผลิตสินค้าเพื่อใช้ภายในประเทศ สินค้าอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกมีน้อย ในเมื่อการผลิตสินค้าเพิ่มมีจำกัด การส่งเสริมสินค้าออกก็ย่อมทำได้แต่ในวงจำกัด ส่วนในด้านสินค้าเข้า ควบคุมได้โดยการกระจายรายได้ยังมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงมาก และคุณค่าสังคมตลอดจนรสนิยมของคนในเมืองยังนิยมการใช้สินค้าต่างประเทศอยู่มากประกอบกับระบบการบริการควบคุมสินค้าเข้ายังมีข้อบกพร่องและทางรั่วไหล มาตรการจำกัดสินค้าเข้าจะไม่ได้ผลเต็มที่ ไม่ว่าจะใช้วิธีการเพิ่มภาษีศุลกากรหรือจำกัดปริมาณ ตลอดจนการห้ามนำเข้าเพราะจะมีการหลีกเลี่ยงภาษีหรือลักลอบนำเข้าประเทศได้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น ก่อนที่จะดำเนินมาตรการเฉพาะสำหรับส่งเสริมสินค้าออก และการลดสินค้าเข้า รัฐบาลจะต้องทำการแก้ไขข้อบกพร่องขั้นมูลฐาน ในระบบเศรษฐกิจเสียก่อน ในด้านการใช้ทรัพยากรในการผลิตนั้น ควรยึดถือหลักการส่งเสริมการผลิตที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตต่ำ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตสินค้าเกษตรหรือสินค้าอุตสาหกรรม ผลผลิตจะต้องสามารถแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้โดยไม่ต้องอาศัยการอุดหนุนพิเศษจากรัฐบาล ไม่ว่าจะในตลาดภายในหรือในตลาดต่างประเทศ รัฐบาลจะต้องส่งเสริมชักจูงให้เงินทุนและคนมีความรู้ที่รวมอยู่ในเมืองให้ไปพัฒนาการผลิตในชนบท โดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบการตอบแทน (Reward system) การกระจายทุนทรัพย์จากตัวเมืองไปสู่ชนบท นอกจากนี้จะเป็นการปรับปรุงการใช้ทรัพยากรระดับชาติให้ดีขึ้นแล้ว ยังจะมีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำค่าสูงในระดับรายได้ระหว่างชาวเมืองและชาวชนบทซึ่งจะมีผลช่วยลดระดับสินค้าเข้าอีกด้วย นอกจากนี้หากคนไทยจะยอมลดความนิยมสินค้าต่างประเทศประเภทฟุ่มเฟือยลง คุณค่าของไทยจะดีขึ้นทันที การเปลี่ยนรสนิยมและค่านิยมทางสังคมนี้ยอมทำได้ไม่ยากนัก หากสมาชิกชั้นนำในค่านเศรษฐกิจและสังคมของชาติเป็นผู้ริเริ่มเพราะไม่ว่าในสังคมใด กลุ่มชนซึ่งอยู่บนยอดของพีรามิด (Pyramid) เท่านั้นที่มีอิทธิพลในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม และค่านิยมทางสังคมนี้เป็นตัวกำหนดความประพฤติทางเศรษฐกิจของตน เพราะคนในสังคมโดยส่วนรวมจะขยันขันแข็งหรือตามสบาย จะประหยัดหรือฟุ่มเฟือย ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมทางสังคม และภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยก็คือ ผลกรรมของความประพฤติทางเศรษฐกิจของคน ภายใต้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสถาบันเศรษฐกิจลักษณะหนึ่งนั่นเอง.

ตารางที่ 1 ประเภทและมูลค่าสินค้าออกของไทย (ล้านบาท)

รายการ	2504		2507		2510		2513	
	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี
สินค้าออกดั้งเดิม								
ข้าว	3598	1.00	4389	1.22	4653	1.29	2516	0.70
ยาง	2130	1.00	2060	0.97	1574	0.74	2232	1.05
ดีบุก	617	1.00	962	1.56	1822	2.95	1618	2.62
รวม	6345	1.00	7411	1.17	8049	1.27	6366	1.00
สินค้าออกใหม่								
ข้าวโพด	597	1.00	1346	2.25	1355	2.27	1857	3.11
ปอ	626	1.00	495	0.79	866	1.38	719	1.15
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	446	1.00	653	1.46	726	1.63	1223	2.74
กุ้งสดและกุ้งแห้ง	3	—	69	—	259	—	223	—
รวม	1672	1.00	2563	1.53	3206	1.92	4022	2.41
สินค้าอุตสาหกรรม	141	1.00	179	1.27	2090	14.82	2188	15.52
สินค้าอื่นๆ	1839	1.00	2186	1.89	821	0.45	2196	1.19
รวมสินค้าออกทุกชนิด	9997	1.00	12339	1.23	14166	1.42	14772	1.48

ตารางที่ 2 โครงสร้างสินค้าออก (ร้อยละ)

รายการ	2504	2507	2510	2513
สินค้าออกดั้งเดิม (3 ชนิด)	63.5	60.1	56.8	43.1
สินค้าออกใหม่ (4 ชนิด)	16.7	20.8	22.6	27.2
สินค้าอุตสาหกรรม	1.4	1.4	14.8	14.8
สินค้าอื่นๆ	18.4	17.7	5.8	14.9
รวมสินค้าออก	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3 ประเภทและมูลค่าสินค้าเข้าของไทย (ล้านบาท)

รายการ	2504		2507		2510		2513	
	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี
สินค้าอุปโภคบริโภค								
1. สินค้าทั่วไป	2872	1.00	2913	1.01	3559	1.24	3486	1.21
2. สินค้าคงทน	731	1.00	1020	1.40	1776	2.43	1923	2.63
รวม	3603	1.00	3933	1.09	5335	1.48	5409	1.50
สินค้าสำเร็จรูปและ วัตถุดิบ								
1. ประเภทใช้สำหรับ สินค้าบริโภค	1284	1.00	1813	1.41	2991	2.33	4108	3.20
2. ประเภทใช้ผลิตสินค้า ทุน	703	1.00	973	1.38	1786	2.54	2586	3.68
รวม	1987	1.00	2786	1.40	4737	2.38	6694	3.67

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	2504		2507		2510		2513	
	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี	มูลค่า	ดัชนี
สินค้านำเข้า สินค้านำเข้าอื่น ๆ	2548	1.00	4242	1.66	7543	2.96	9371	3.68
1. ยานพาหนะและส่วนประกอบ	801	1.00	1454	1.82	2361	2.95	2204	2.75
2. เชื้อเพลิง—หล่อลื่น	1012	1.00	1458	1.44	1588	1.57	2329	2.30
3. ทองคำ	127	1.00	103	0.81	145	1.14	108	0.85
4. สินค้าอื่น ๆ	209	1.00	277	1.33	479	2.29	894	4.28
รวม	2149	1.00	3292	1.53	4573	2.13	5535	2.58
รวมสินค้านำเข้า	10287	1.00	14253	1.39	22188	2.16	27009	2.63
รถโดยสารส่วนบุคคล	116	1.00	289	2.49	559	4.82	511	4.41
รถบัสและรถขนส่ง	161	1.00	312	1.94	761	4.73	1025	6.37

ตารางที่ 4 โครงสร้างสินค้านำเข้า (ร้อยละ)

รายการ	2504	2507	2510	2513
สินค้านำเข้าประเภทอื่น ๆ	35.0	27.6	24.1	20.0
สินค้านำเข้าสำเร็จรูปและวัตถุดิบ	19.3	19.5	21.3	24.8
สินค้านำเข้า	24.8	29.8	34.0	24.7
สินค้านำเข้าอื่น ๆ	20.9	23.1	20.6	20.5
รวมสินค้านำเข้า	100.0	100.0	100.0	100.0
รถโดยสารส่วนบุคคล	1.1	2.0	2.5	1.9
รถบัส—รถขนส่ง	1.6	2.2	3.4	3.8

ตารางที่ 5 ดุลชำระเงินของประเทศไทย (ล้านบาท)

รายการ	2504	2507	2510	2513
สินค้าออก	9,923	9,578	13,808	14,256
สินค้าเข้า	-10,192	-12,665	-21,958	-26,514
ดุลการค้า	-269	1,963	-8,150	-12,258
ดุลบริการ	320	733	5,913	5,455
ดุลการช่วยเหลือต่างประเทศ	541	775	1,192	1,012
ดุลการลงทุนและเงินกู้ต่างประเทศ	868	1,644	2,255	2,106
ขาดตก คลาดเคลื่อน สุทธิ	196	240	97	1,034
ดุลชำระเงิน (เกินดุล)	+1,656	+1,429	11,313	-2,651
เงินสำรองระหว่างประเทศ (ล้านเหรียญ)	432.6	609.6	916.4	766.5

ตารางที่ 6 รายละเอียดบัญชีบริการ (ล้านบาท)

รายการ		2504	2507	2510	2513
ค่าระวางขนส่งและประกันภัย	รายรับ	258	422	772	612
	รายจ่าย	-136	-119	-220	-389
	สุทธิ	+122	+303	+552	+223
การท่องเที่ยว-เดินทาง	รายรับ	160	241	1,212	1,588
	รายจ่าย	-258	-461	-715	-1,267
	สุทธิ	-98	-220	+497	+321
การใช้จ่ายของทหารและเจ้าหน้าที่	รายรับ	448	925	4,880	4,840
	รายจ่าย	-147	-181	-261	-395
	สุทธิ	+301	+744	+4,619	+4,445
รายได้จากการลงทุนต่างประเทศ	รายรับ	179	388	943	1,637
	รายจ่าย	-273	-467	-775	-1,257
	สุทธิ	-94	-79	+168	+380
บริการอื่น ๆ	รายรับ	288	285	628	836
	รายจ่าย	-200	-302	-549	-749
	สุทธิ	+88	-17	+79	+87
		+319	+731	+5,915	+5,456

ชุดการค้า ค่าใช้จ่ายเงิน และเงินสำรองระหว่างประเทศของไทย ระหว่างปี 2499-2513

